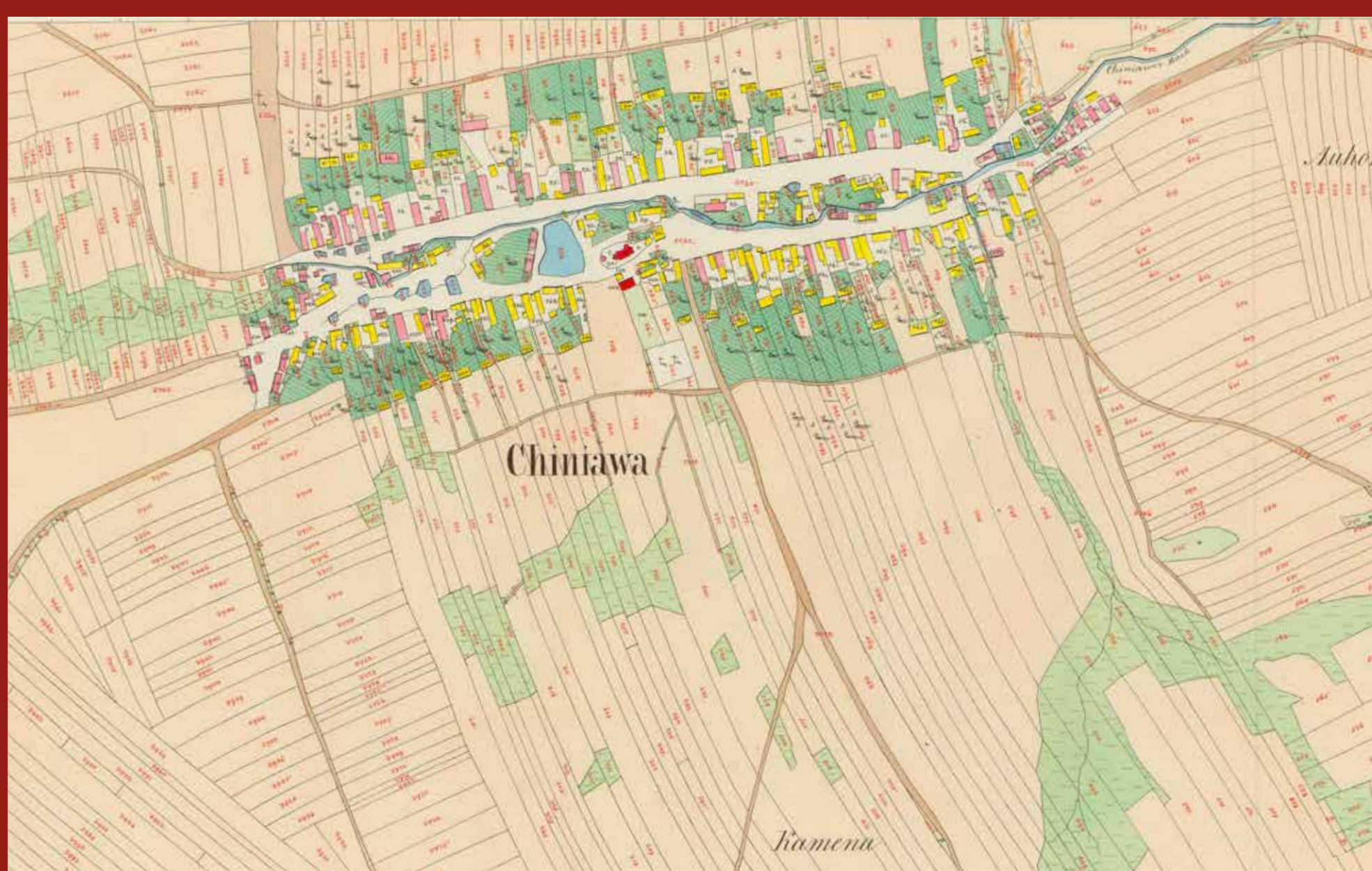

4.

1840

Chyňava

Středočeský kraj

Velká lánová ves křivoklátského typu, emfyteuticky vysazená panovníkem roku 1341. Obec měla zemědělský charakter, ve 20. století se zde objevily menší výrobní podniky. Relativní blízkost velkých průmyslových center (Beroun, Kladno a nakonec i Praha) nezpůsobila odliv obyvatelstva.

Chyňava byla nově vysazena v roce 1341 listinou Jana Lucemburského, zachovanou v pozdějších opisech a potvrzeních (1454). Celkem bylo na katastru rozděleno mezi sedláky 36 lánů rustikální půdy, čtvrt lánů získala také lázeň, „v níž by chudí, nemohouce platit, pro Boha se mylí“. Dva svobodné lány patřily rychtáři, jeden faře a další dva dostala obec jako obecní pastvinu. Duchovní správa nakonec přešla na nově založené karlštejnské děkanství. V následujících letech se počet selských gruntů snížil, berní rula uvádí jen 17 sedláků a 8 chalupníků, naproti tomu tereziánský katastr zaregistroval 25 sedláků a 8 chalupníků. Křivoklátské panství, kam Chyňava patřila, koupil v roce 1685 Arnošt Josef z Valdštejna jako zástavní, dědictvím pak přešlo na Fürstenberg, kterým se roku 1734 podařilo zástavu vyplatit. V roce 1929 Fürstenbergové prodali velkostatek Křivoklát státu.

Ještě během 17. a 18. století zůstávala zachována původní dispozice vsi, jež je ukázkovým příkladem tzv. křivoklátského typu, charakteristického velkou obdélnou návší, kterou protéká potok. Na mapách stabilního katastru mají všechny chalupy štítovou orientaci a lze předpokládat, že byly původně roubené, kryté doškovými střechami. Délka stavení napovídá, že se jednalo o běžný typ s obytnou částí a chlévy pod jednou střechou. Mapy stabilního katastru ukazují v zadní části zahrad (nikoliv dvorů) stodoly, u chalupy čp. 13 polygonální. Poslední dochovaná roubená stodola vyhořela v prosinci roku 2019.

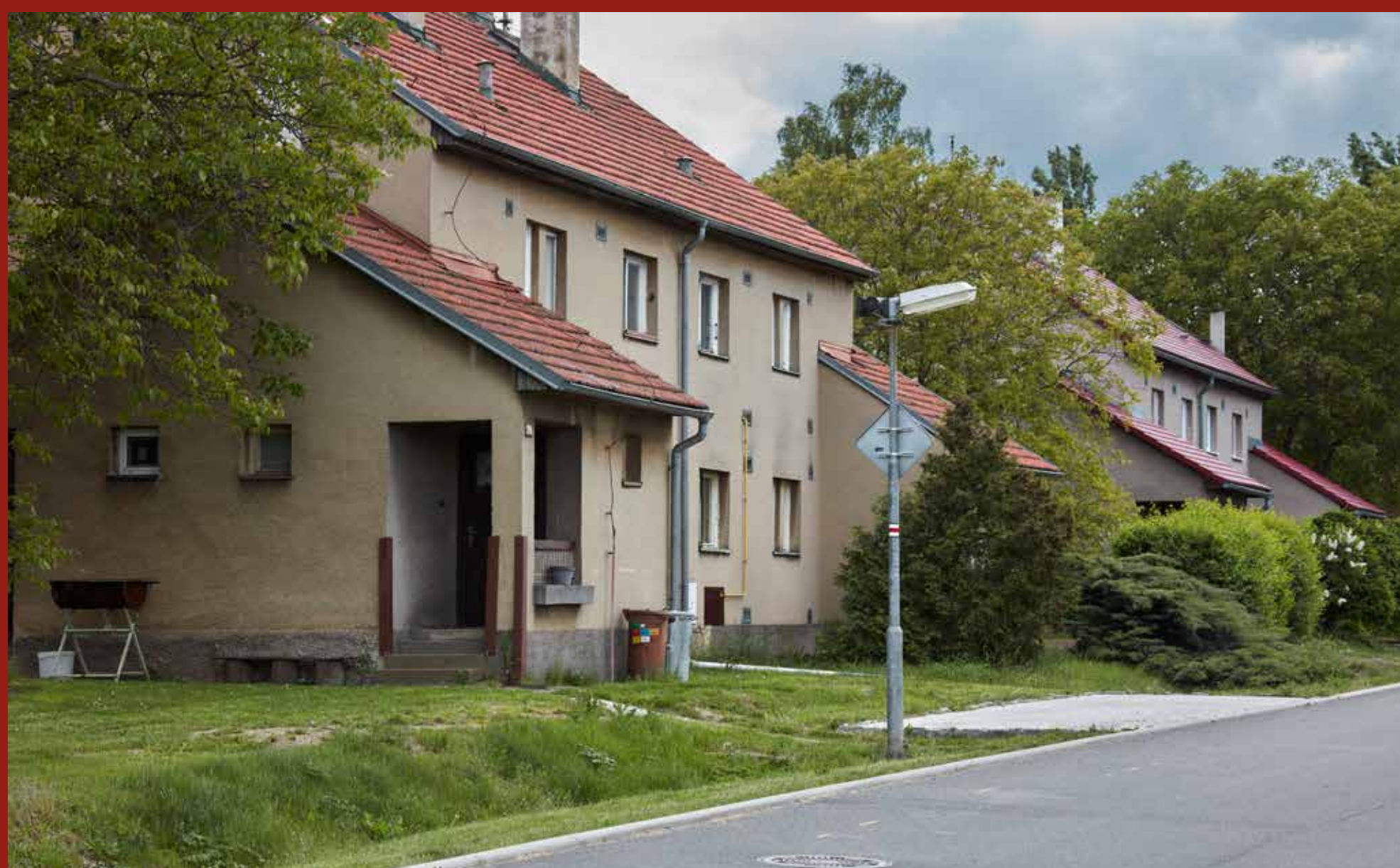
K velkému rozvoji obce došlo již v 1. polovině 19. století, kdy počet domů vzrostl z 86 na 149 a počet obyvatel se zdvojnásobil. Zahustila se stávající zástavba a původně dvorcové uspořádání se změnilo v řadové. Nové obytné domy byly zpravidla zděné, po polovině 19. století již takřka výlučně. Další dělení polností pokračovalo ve 2. polovině 19. století, stejně tak výstavba nových hospodářství – v obci vyrostlo dalších 75 domů, např. čp. 104. **(obr. 1)** Počet obyvatel stoupl až do roku 1921, od 30. let nastal pokles způsobený zejména uzavřením výrobních podniků v okolí. Ve 20. století se Chyňava rozšiřovala nejprve západním směrem, kde postupně vznikaly První, Druhá a Třetí ulice, na které posléze navázalo sídlíště pro vojenskou posádku umístěnou v Chyňavě kolem roku 1960. Viz vojenské domky čp. 380 a 379. **(obr. 2)** Souběžně došlo k rozvoji obce i v jihozápadním směru, kde vyrůstaly domky již víceméně vilového charakteru. Nové objekty ovšem pronikly i do historické zástavby, včetně budovy obecního úřadu a hospody U Lepičů, uprostřed návsi byl vybudován Dělnický dům čp. 277 **(obr. 3)** a samoobsluha.

Staré pohlednice zachycují ještě tradiční podobu domů z 19. století – zděné stavby štítově orientované se sedlovou střechou s polovalbou, často ještě krytou doškou –, kterou si některé domy v Chyňavě přes novodobou úpravu oken, omítek a střech, uchovaly do současnosti. Dodnes stojí také jedna roubená stavba čp. 85 z počátku 19. století. **(obr. 4)**

1.

2.

3.

